Lietas arhīva Nr. A42-00843-18/5
ECLI:LV:ADRJRIT:2018:0410.A420278917.4.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2018.gada 10.aprīlī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Aija Pāvele,

piedaloties pieteicējam /pers. A/, pieteicēja pārstāvei /pers. B/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei Tatjanai Durovai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ invaliditātes pensijas vietā piešķirtu vecuma pensiju ar 2009.gada 1.aprīli, ņemot vērā darbu Beļģijā un mantisko zaudējumu 320,65 *euro* apmērā atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – Aģentūra) Starptautisko pakalpojumu nodaļas 2017.gada 15.jūnija lēmumu Nr.17/1169299 (turpmāk – Sākotnējais lēmums) nolemts piešķirt /pers. A/ valsts vecuma pensiju 503,52 *euro* apmērā mēnesī no 2015.gada 7.marta līdz 2015.gada 30.septembrim, 508,43 *euro* apmērā mēnesī no 2015.gada 1.oktobra līdz 2016.gada 30.septembrim un 514,61 *euro* apmērā mēnesī no 2016.gada 1.oktobra līdz turpmākam.

Aģentūrā 2017.gada 12.jūlijā saņemts /pers. A/ iesniegums, kurā viņš apstrīdēja Sākotnējo lēmumu daļā par pensijas piešķiršanas datumu un apdrošināšanas stāžu.

Ar Aģentūras direktores 2017.gada 8.augusta lēmumu Nr.17/1482832 (turpmāk – Lēmums) nolemts atstāt negrozītu Sākotnējo lēmumu. Lēmumā Aģentūra norāda, ka pieteicējs ir zinājis, kādas darbības ir veicamas, lai varētu saņemt vecuma pensiju, bet apzināti ilgstoši nevērsās Aģentūrā ar iesniegumu par vecuma pensijas piešķiršanu. Latvijas apdrošināšanas stāžā nav iekļaujami darba periodi, par kuriem cita valsts ir piešķīrusi pensiju.

[2] Administratīvajā rajona tiesā 2017.gada 31.augustā saņemts pieteicēja pieteikums par Aģentūras labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ invaliditātes pensijas vietā piešķirtu vecuma pensiju ar 2009.gada 1.aprīli, ņemot vērā darbu Beļģijā. Pieteikumā pieteicējs norāda, ka likumdevējs likuma „Par valsts pensijām" 17.panta pirmo daļu bija paredzējis tieši invalīdiem, kuri saņem invaliditātes pensiju un kuriem iestājies vecuma pensijas vecums, lai neradītu invalīdiem kādas papildu darbības vecuma pensijas piešķiršanai. Tādēļ, pieņemot lēmumu par vecuma pensijas piešķiršanu, bija jāņem vērā agrāk izteiktais lūgums piešķirt vecuma pensiju no 2009.gada 1.aprīļa. Pieteicējs nekad nav izteicis vēlmi atlikt pensijas piešķiršanu.

Pielikumā pie Sākotnējā lēmuma norādītais apdrošināšanas stāžs Beļģijā no 2003.gada 1.oktobra līdz 2004.gada 31.augustam neatbilst reālajai situācijai. Pieteicēja rīcībā esošajos dokumentos ir norādīts, ka viņš tika nodarbināts uz pilnu slodzi Eiropas Parlamenta Sekretariātā no 2003.gada 18.septembra līdz 2004.gada 15.septembrim.

[3] Administratīvajā rajona tiesā 2017.gada 26.oktobrī saņemts Aģentūras paskaidrojums par pieteikumu. Aģentūra pieteikumu uzskata par nepamatotu un noraidāmu, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem.

[4] 2017.gada 2.oktobrī tiesā saņemts pieteikuma papildinājums par mantisko zaudējumu 320,65 *euro* apmērā atlīdzināšanu par saņemto juridisko palīdzību.

[5] Tiesas sēdē pieteicējs pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem, Aģentūras pārstāve pieteikumu neatzina, pamatojoties uz lēmumā un rakstveida paskaidrojumos norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[6] Lai uzdotu iestādei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, tiesai ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir personai tiesības no attiecīgā publisko tiesību subjekta prasīt to labumu, kuru persona ietvērusi savā prasījumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Ja piemērojamā tiesību norma nosaka noteiktus tiesiskus un faktiskus apstākļus attiecīgā labuma saņemšanai, tiesai jāpārbauda, vai konkrētajā gadījumā attiecīgie apstākļi ir iestājušies, proti, jāpārbauda, vai pastāv labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikumi. Turklāt, izvērtējot prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesa nav saistīta ar administratīvā akta pamatojumā norādītajiem argumentiem. Proti, lemjot par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, tiesai neatkarīgi no iestādes lēmumā (atteikumā) ietvertā pamatojuma ir objektīvi jāizvērtē, vai pieteicējam ir tiesības uz labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu. Ja tiesa norāda uz kādu obligātu apstākli, kuram būtu jābūt, bet, kurš konkrētajā gadījumā nav iestājies, tiesa var noraidīt prasījumu par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, arī neanalizējot, vai ir iestājušies pārējie tiesību normā minētie apstākļi *(sal. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 12.aprīļa sprieduma lietā SKA- 118/200710.punktu)*.

Tādējādi tiesai ir jāpārbauda, vai pastāv priekšnosacījumi labvēlīgāka administratīvā akta izdošanai un vecuma pensijas piešķiršanai no 2009.gada 1.aprīļa, ņemot vērā pieteicēja apdrošināšanas stāžu Beļģijā.

[7] Tiesa lietā konstatē turpmāk minētos faktus, par kuriem lietā nav strīda.

[7.1] No 2005.gada 3.marta līdz 2009.gada 25.februārim pieteicējam bija piešķirta Latvijas invaliditātes pensija.

[7.2] 2009.gada 26.februārī pieteicējs sasniedza likumā „Par valsts pensijām" noteikto pensijas vecumu.

[7.3] 2015.gada 7.septembrī pieteicēj iesniedzis Aģentūrā iesniegumu vecuma pensijas piešķiršanai no 2009.gada 1.aprīļa *(lietas 29.lapa)*.

[7.4] Ar Aģentūras 2015.gada 5.oktobra lēmumu Nr.15/2083548 *(lietas 26.lapa),* pieteicējam nolemts izmaksāt provizorisko pensiju 502 *euro* no 2015.gada 7.marta.

[7.5] Ar Aģentūras 2017.gada 15.jūnija lēmumu Nr.17/1169299 pieteicējam piešķirta vecuma pensija 503,52 *euro* no 2015.gada 7.marta līdz 30.septembrim, 508,43 *euro* no 2015.gada 1.oktobra līdz 2016.gada 30.septembrim un 514,61 *euro* no 2016.gada 1.oktobra līdz turpmākam.

Pieteicējs minēto lēmumu apstrīdēja Aģentūras direktorei, kas ar 2017.gada 8.jūnija lēmumu Nr.17/1482832 atstāts negrozīts.

[8] Pieteicējs uzskata, ka, sasniedzot pensijas vecumu, viņam nebija jāiesniedz Aģentūrā iesniegums par vecuma pensijas piešķiršanu, bet tā bija piešķirama automātiski saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" 17.panta pirmo daļu.

Tiesa minēto pieteicēja argumentu atzīst par nepamatotu.

Likuma „Par valsts pensijām" 17.panta pirmā daļa noteic, ka invalidiem, kas sasnieguši šā likuma 11.panta pirmajā daļā noteikto vecumu, invaliditātes pensijas vietā piešķirama vecuma pensija. Pieteicējs uzskata, ka saskaņā ar minēto tiesību normu, viņam automātiski invaliditātes pensijas vietā bija piešķirama vecuma pensija, nevis bija jāpārtrauc invaliditātes pensijas izmaksa, atstājot pieteicēju vispār bez pensijas.

Tiesas ieskatā minētā tiesību norma tikai nosaka tiesību uz invaliditātes pensijas saņemšanu laiku, nevis paredz automātisku vecuma pensijas piešķiršanu citas valsts pensijas vietā. Par to liecina arī minētā panta nosaukums „Invaliditātes pensijas izmaksas pārtraukšana", kas norāda uz to, ka sasniedzot pensijas vecumu, tiek pārtraukta invaliditātes pensijas izmaksa.

Savukārt kārtību, kādā vecuma pensija piešķirama, nosaka likuma „Par valsts pensijām" 27.pants, kas noteic, ka valsts pensiju pieprasa likumā „Par valsts sociālo apdrošināšanu" noteiktajā kārtībā.

Likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 26.[1]panta pirmā daļa noteic, ka sociālās apdrošināšanas pakalpojumu, valsts sociālo pabalstu un izdienas pensiju pieprasa un to piešķiršanai nepieciešamos dokumentus persona personīgi vai elektroniski iesniedz vienai no Aģentūras nodaļām. Ja attiecīgie dokumenti tiek nosūtīti elektroniski, tie noformējami atbilstoši elektroniskos dokumentus regulējošiem normatīvajiem aktiem.

Minētā panta otrā daļa noteic, ka sociālās apdrošināšanas pakalpojuma (izņemot valsts pensiju) un valsts sociālā pabalsta pieprasījumu un to piešķiršanai nepieciešamos dokumentus persona var nosūtīt pa pastu vai iesniegt ar pilnvarotās personas starpniecību.

Tātad minētās tiesību normas vecuma pensijas piešķiršanai paredz ne tikai iesnieguma iesniegšanu, bet tā personīgu iesniegšanu.

Līdz ar to vecuma pensijas piešķiršanas priekšnosacījums ir ne tikai pensijas vecuma sasniegšana, bet arī iesnieguma par pensijas piešķiršanu iesniegšana Aģentūrā.

Minēto secinājumu apstiprina arī tiesu judikatūra, proti, vērtējot lietu ar salīdzināmiem apstākļiem, gadījumā, kad vienas valsts pensijas vietā (izdienas pensija) tiek piešķirta cita valsts pensija (vecuma pensija) Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments atzinis, ka atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 12.punkta trešajai daļai personām, kurām izdienas pensija piešķirta saskaņā ar nolikumu „Par izdienas pensijām" un, kuras likumā noteikto vecuma pensijas vecumu sasniegušas pēc šā likuma spēkā stāšanās dienas, izdienas pensijas vietā piešķirama vecuma pensija. Savukārt atbilstoši likuma 27.pantam pensijas pieprasījums personīgi iesniedzams aģentūrā. Tādējādi atbilstoši minētajam tiesiskajam regulējumam no dienas, kad pieteicējs sasniedza vecuma pensijas vecumu, izdienas pensijas izmaksa bija pārtraucama. Turpmāk pieteicējam bija tiesības saņemt Latvijas Republikas vecuma pensiju, par tās piešķiršanu iesniedzot aģentūrā attiecīgu pieprasījumu (*Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2014.gada 19.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1001/2014 (680022914) 8.punkts*).

Ievērojot to, ka pieteicējs pieprasījumu vecuma pensijas piešķiršanai iesniedza tikai 2015.gada 7.septembrī, bet likuma „Par valsts pensijām" 30.panta ceturtā daļa *(redakcijā, kas bija spēkā iesnieguma iesniegšanas brīdī 20015.gada 7.septembrī)* noteica, ka pensiju piešķir ar dienu, kad radušās tiesības uz pensiju, taču ne agrāk kā sešus mēnešus pirms pensijas pieprasījuma un pensijas piešķiršanai nepieciešamo dokumentu iesniegšanas dienas, pieteicējam vecuma pensija bija piešķirama no 2015.gada 7.marta.

Turklāt tiesa konstatē, ka par to, ka pieteicējam no 2009.gada 26.februāra tiks pārtraukta invaliditātes pensijas izmaksa, un, ka vecuma pensijas saņemšanai pieteicējam ir jāiesniedz iesniegums un dokumenti, Aģentūra informēja pieteicēju ar 2008.gada 12.decembra vēstuli Nr.41462 *(lietas 33.lapa),* tādējādi ievērojot labas pārvaldības principu. Tādējādi paša pieteicēja bezdarbība ir iemesls tam, ka pieteicējam vecuma pensija netika piešķirta jau no 2009.gada 1.aprīļa.

[9] Izskatāmās lietas ietvaros nav pārbaudāms, kādēļ pieteicējam tika piešķirta vecuma pensija avansā *(lietas 37.lapa)*, kā arī pārtraukta tās izmaksa, jo pieteicējs šos lēmumus nav ne apstrīdējis Aģentūrā, ne pārsūdzējis tiesā, tādējādi tie kļuvuši neapstrīdami.

[10] Vērtējot pieteicēja argumentu par nepareizi noteikto apdrošināšanas stāžu, tiesa konstatē turpmāk minēto.

Likuma „Par valsts pensijām" 10.pants noteica, ka apdrošināšanas stāžu apliecina Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā uzkrātie dati, kas pierāda apdrošināšanas iemaksu izdarīšanu.

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr.883/2004 (2004.gada 29.aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (turpmāk regula Nr.883/2004) 10.pantā noteikts, ka, ja nav noteikts citādi, šī regula nepiešķir un nepatur spēkā tiesības uz vairākiem viena veida pabalstiem par vienu un to pašu obligātās apdrošināšanas periodu.

Tādējādi nav pieļaujama viena veida pabalstu (pensijas) piešķiršana par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu vairākās valstīs.

Minēto tiesību normu mērķis ir novērst minēto situāciju, tādējādi, nosakot Latvijas apdrošināšanas stāžu, tajā nav iekļaujami periodi, kuri pārklājas ar citas Eiropas Savienības dalībvalsts kompetentās iestādes apstiprinātajiem apdrošināšanas stāžiem, par kuriem personai ir tiesības saņemt pensiju citā dalībvalstī.

Lietā ir Beļģijas kompetentās iestādes sniegtā informācija par pieteicēja apdrošināšanas stāžu no 2003.gada 18.septembra līdz 2004.gada 15.septembrim *(lietas 41.-43.,56.-58.lapa).* Pieteicējam par periodu no 2003.gada 1.oktobra līdz 2004.gada 31.augustam Beļģijas kompetentā iestāde piešķīrusi pensiju un izmaksā to no 2015.gada 1.augusta, tādējādi minētais apdrošināšanas stāžs nebija ņemams vērā, aprēķinot Latvijas vecuma pensiju.

Nav pamatots pieteicēja norādītais, ka lietā ir piemērojama likuma „Par valsts pensijām" 26.[1]panta otrā daļa, jo pieteicējam nav ticis noteikts teorētiskās pensijas apmērs, bet gan piemērota minētā panta pirmā daļa.

Tiesa nekonstatē, ka pieteicēja pensijas apmēra aprēķināšanā būtu pieļautas kļūdas, līdz ar to tiesa atzīst, ka Lēmums ir tiesisks un nav pamata tā atcelšanai.

[11] Izvērtējot zaudējumu atlīdzības tiesisko pamatu, tiesa konstatē, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.pantu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Zaudējumu atlīdzināšanas kārtība ir noteikta Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumā (turpmāk – Atlīdzināšanas likums).

Atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmajā daļā noteikts, ka iestāde zaudējumu var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies. No minētā, kā arī Administratīvā procesa likuma 92.panta izriet, ka viens no zaudējumu tiesiskajiem pamatiem ir iestādes prettiesiska faktiskā rīcība vai administratīvais akts.

Ievērojot to, ka konkrētajā gadījumā tiesa nekonstatēja iestādes prettiesisku administratīvo aktu, nav konstatējams tiesiskais pamats zaudējumu atlīdzināšanai, līdz ar to pieteicēja pieteikums par zaudējumu atlīdzināšanu par juridiskās palīdzības sniegšanu ir noraidāms kā nepamatots.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 92.pantu, 246.-251.pantu un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

pilnībā noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ invaliditātes pensijas vietā piešķirtu vecuma pensiju ar 2009.gada 1.aprīli, ņemot vērā darbu Beļģijā un mantisko zaudējumu 320,65 *euro* apmērā atlīdzināšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese A.Pāvele